

Мужицький ангел

Степан Васильченко

Десть есть собі на світі церковця — стара, трухлява, ніби із тінів із місячних збудована. У церковці — притвор сумовитий, темний, а у притворі, між поламаним хрестом і старою короговою, висить ікона святого ангела, запилена, полиняла.

Святий ангел стоїть на їй на колінцях, як за шкоду покараний неслухняний хлопчик, очі опустив додолу: і білі шати його замазані, і ясне личко потьмарене, опущені очі заплакані, сумні.

Тамошні люди називають його мужицьким ангелом і розповідають, що колись він стояв на рівних ногах, і шати його були білі, як найперший сніг; святе личко його було радісне, як сонце, а ясні очі його все у небо високе дивилися.

Дивились, не переставали, не зморгаючи, не skleпаючи.

Та підмовили якось мужицькі діти його з собою — пішов він із ними попідтинню блукати і замастив свої білосніжні шати.

Позорив на його раз з неба творець його праведний, перстом посварився — і стемніло од смутку його ясне личко, стиха він маленький став на колінця, на грудях ручки склав, очиці до землі пустив, стоїть у божій карі, не стелеться, і буде стояти, поки не звелить йому встати отець його небесний.

А звелить йому встати він, казали, тільки тоді, як усі ангели в небі заспівають, віншуючи Христа народженого: — "Слава в вишніх богу і на землі мир..."

І дожидався ангелик того свята, як душа настраждана золотого раю...

І жила в тій стороні бідна удова у земляній хатинці, жона правдива, у божих боязнях пам'ятлива, і мала вона сина на імення Івашко.

Івашко був слухняний і почитимий, та дуже любив мед, бо був іще маленький. І так він дожидався, так дожидався того різдва.

— Мабуть, мамо, бог і не чув того, як я йому рано й вечір молився, щоб була кутя з медом. Не хочеться вже мені і до церкви ходити.

— Не кажи цього, сину, бо то — грішка; бозя сердиться буде. Іди до церкви, йди, не лінуйся, помолись йому гарненько, то він і зглянеться на наші злидні.

Одягнула мама Івашка в свитку, хусткою теплою зав'язала, бо стояв надворі лютий мороз, вирядила в церков.

Увійшов Івашко в церков, а в церкві порожньо, зимно, тільки старі баби з костурами панихидки правлять.

Заходить Івашко у темний притвор, дивиться, коли там перед тим ангелом, що стоїть сумний на колінцях, чого-чого тільки не понаставлено! І булки, і бублики, і цукор, і пряники, і меду-меду у шклянках, у тарілочках, в горнятках! У Івашка аж очі засміялися, тільки усе те чуже, ще до того і святий ангел стоїть за сторожу. Хіба попрохати у його гарненько, може, дасть? "Попрошу!" — подумав Івашко, і серце у його забилося.

Підійшов він до ангела ближче, привітно осміхнувся до його, боязко в очі йому заглядає, тихо шепоче соромливо:

— Дай мені, святий ангелику, хоч оте щербате горнятко з медом, а то у нас кутя сьогодні суха буде. Грошей не було, то мама не купили. От, їй-богу, не брешу. Дай...— дивиться, дожидає.

Святий ангелик мовчить, очей не зводить, ніби і річ не до його.

"Ні, не так",— подумав Івашко; одступив трохи назад, став на коліна і проказав йому, як школяр перед учителем, "Отченаш". Далі знову підійшов ближче, питається:

— Ну, то не даєш? Дай, пожалуста.

Мовчить ангел, як і вперше.

"Не дає!" — подумав Івашко, перестав осміхатись, зітхнув.

Соромно йому стало, він зігнувся і тихо одійшов далі. Стоїть, тре рукою уші, чобіт об чобіт стукає, бо змерз уже дуже, а йти звідсіль чогось жаль.

"І нащо йому такого багато?" — думає він, роздивляючись на всі ласощі.— Ні, буду ще прохати!"

Івашко висякав носа, утерся, озирнувся кругом, чи хто не дивиться на його, і підійшов до ангела близько-близько.

— Дай, ну дай же! А коли не даси, то дозволь мені самому взяти!— Будь такий добрий! Чи вже ж тобі шкода одного маленького, щербатого горнятка? Дозволь, я візьму! Чуєш?

Івашко торкав його рукою і так пильно, так щиро прохав його, що й у груди йому тепло стало, і ноги, і уші ніби нагрілися. А серденько так билосся-билосся.

Радісний і веселий прийшов Івашко додому. Тільки на поріг — зразу перед себе з медом горнятко виставляє, мамі голосно хвалиться:

— А я, мамо, на кутю меду несу!

— Де ж ти взяв його, сину? — здивувалася мама.

Івашко нахмутив брівки, ще й ручечкою собі свариться:

— Ні, ні, мамо! Це я не сам узяв, це мені святий ангелик звелів узяти!

— Який ангелик? Де? Це ти щось дуриш мене, сину. Ану розкажуй мені усе по правді.

Івашко став казати:

— Там у церкві коло ангелика стояло багато-багато і меду, і всячини, то я й випросив у його. Він спершу довго не давав, та я його став так прохати, що і в животі в мене заболіло. Тоді він і сказав мені тихенько-тихенько, так, що я насилу й почув його, каже: "Бери, тільки щоб ніхто не бачив". То я і взяв.

— Ох мені лишенько! — забідкалася мама.— Та це ж ти украв його!

Івашка узяв жаль на маму, і він заплакав. Пригадав, що казала зрання йому мама, та й собі теж промовляє:

— Не можна так казати, мамо, бо грішка!..

Року од року, як надійде те велике свято, всі ангели у небі співають святим своїм гуртом славу Христу народженному: "Слава у вишніх богу..."

А той ангелик маленький як стояв, так і тепер стоїть на колінцях, не насміючи до неба очі підвести, щоб ясно на праведного поглянути бога.

І біла льоля його ще більше стемніла, ще дужче помарніло од сліз його ясне личко. Все, все на йому осмутніло і похмарилось, тільки те святе проміння над його головкою одно не чорніє, сяє, як і раніш сяло.